

การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

Developing the Capacity of People in the Community to Promote Sustainable Tourism Management Systems in the Local Area Surin

อาภาพร บุญประสพ¹ ศิวาพร พยัคฆนันท์² พัชรภรณ์ เกลียวแก้ว³ ธราธร ภูพันเชื้อ⁴

ดารณี สุรินทร์เสนี⁵ อาริรัตน์ สมานคุณณี⁶ และปิยวรา พานิชวิทิตกุล⁷

Aphaphorn Boonprasop¹, Siwaporn Phayakkanant², Phatcharaporn klieokaeo³,

Tharathorn Phuphanchueak⁴, Daranee Surintaraseree⁵,

Areerat Samandusanee⁶ and Peevara Parnitvitidkun⁷

Received : July 13, 2021; Revised : December 17, 2021; Accepted : December 20, 2021

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 2) เพื่อประเมินและเปรียบเทียบศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ ที่เก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม ร่วมกับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยใช้การสำรวจ แบบสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว และตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง พื้นที่ดำเนินการวิจัย คือ บ้านสนวน ตำบลบึงอำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์

¹⁻⁷คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์; Faculty of Management Science, Surindra Rajabhat University, Thailand; e-mail : jajee_jajee@hotmail.com

ผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ใช้การประเมินตามแนวคิด 5A พบว่า ชุมชนมีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในด้านสิ่งดึงดูดใจและมีกิจกรรมการท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานแต่ยังไม่มีบริการที่พักในชุมชน ส่วนการประเมินศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวชุมชน 7 ด้าน ประเมินก่อนและหลังการให้ความรู้ พบว่า ก่อนการอบรม ผู้ตอบแบบสอบถามมีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$) หลังการอบรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีศักยภาพในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$)

แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับทรัพยากรการท่องเที่ยวของชุมชน นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก และส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น และสร้างความร่วมมือกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน และหน่วยงานภาครัฐและเอกชน

คำสำคัญ (Keywords) : ศักยภาพคน, การจัดการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

Abstract

Research on developing community people's potential to promote local sustainable tourism management system Surin province aimed at 1) to study the potential of tourist attractions 2) to assess and compare the potential of people in the community to promote the tourism management system and 3) to study the guidelines for the development of people's potential in the community to promote the sustainable tourism management system of the locality, Surin. This research is applied research, using quantitative research methods. Collecting data using questionnaires together with qualitative research methods. Collect data using surveys Interview form and Group discussion. The sample population is community leaders, people involved in tourism management and representatives of relevant government agencies. The research area was Ban Sanuan, Bueng Sub-district, Khwao Sinrin District, Surin.

The results of the assessment of the potential of tourist attractions Using an assessment based on the 5A concept, it was found that the community had the

potential for tourism in terms of attraction and tourism activities. Basic amenities are available, but community accommodation is not available. As for the assessment of people's potential in the community for community tourism management in 7 aspects, before and after the education, it was found that before the training, the respondents had a low overall potential ($\bar{x} = 2.42$). After the training, it was found that the respondents had a high level of overall potential ($\bar{x} = 4.16$)

Guidelines for developing community people's potential to promote tourism management system local sustainability Surin Should focus on developing knowledge of creative tourism management. which is an activity suitable for tourism resources of the community. In addition, should support the development of tourist attractions tourism activities facilities and promote public relations and tourism marketing in order to be known to more tourists and building cooperation with other groups in the community and government and private agencies.

Keywords: Personnel Potential, Tourism Management, Sustainable Tourism

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (Office of The National Economic and Social Development Council, 2017) ประเทศไทยได้กำหนดให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สำคัญ เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ มั่นคงและสมดุล เสริมโอกาส การพัฒนาศักยภาพของคนในการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาและได้รับผลจากการพัฒนาที่เป็นธรรมและมุ่งพัฒนาสังคมให้อยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน เน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่ชุมชน ผ่านการสร้างรากฐานของชุมชนและภูมิปัญญา ซึ่งเป็นการกระจายรายได้โดยการท่องเที่ยว

จังหวัดสุรินทร์เป็นหนึ่งในจังหวัดชายแดนของภาคอีสานตอนล่าง หรือ “อีสานใต้” ที่นอกจากจะเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรม และศิลปวัฒนธรรมของหลากหลายชนชาติ มีแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่น่าสนใจ เช่น ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศาสนา ท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ

บ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ รวมถึงมีสภาพทางสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนคล้ายคลึงกับหลายชุมชนของจังหวัดสุรินทร์ และเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว โดยชุมชนที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวนั้น นอกจากจะมีทรัพยากรการท่องเที่ยวแล้ว ยังจะต้องประกอบด้วย ปัจจัยความพร้อมของชุมชน ความผูกพันต่อชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชน และกรอบนโยบายการท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วย (Thinotai and Vinijnaiyapak, 2020) หากชุมชนมีศักยภาพดังกล่าวข้างต้นก็จะสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ แต่เมื่อประเมินศักยภาพเบื้องต้นสำหรับการประเมินศักยภาพบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน พบว่า ยังต้องพัฒนาศักยภาพทางด้านบุคคลของคนในชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว ด้วยการพัฒนาด้านความรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ การฝึกอบรม การพัฒนาและการวิจัย (Thepphawan, 2011) โดยหากคนในชุมชนยังขาดความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้เกิดมูลค่าเพิ่มอันจะสร้างรายได้และผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่ดีให้แก่ชุมชน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในประเด็นดังกล่าว จึงทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ โดยเลือกชุมชนบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวคล้ายกับในหลายชุมชนของจังหวัดสุรินทร์ ที่สามารถพัฒนาเป็นชุมชนท่องเที่ยวที่สามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาบริบทชุมชนและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อประเมินและเปรียบเทียบศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อส่งเสริมระบบการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) คือ ใช้วิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม และวิจัยเชิงคุณภาพทำการเก็บข้อมูลด้วยการสำรวจ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและการประชุมกลุ่มย่อย โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง กำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนที่อยู่ในแหล่งท่องเที่ยวและเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน รวมจำนวน 35 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity Test) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กัน ด้วยการพิจารณาค่า Variance Inflation Factor (VIF) ซึ่งควรน้อยกว่า 10 จึงจะถือว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันเอง สถิติที่ใช้ในการทดสอบ ได้แก่ t-test และ F-test (ANOVA)

ผลการวิจัย (Research Results)

ตอนที่ 1 บริบทชุมชนและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสุรินทร์

บริบทชุมชนบ้านสนวนนางแก้ว ตำบลบึง อำเภอลำลูกขัน จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่เก่าแก่ตั้งขึ้น เมื่อประมาณ 200 กว่าปีข้อมูลทางประวัติศาสตร์ มีทรัพยากรท่องเที่ยวชุมชนประเมินตามหลัก 5A ดังนี้ 1) สิ่งดึงดูดใจ (A-Attractions) ที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ 1. ป่าชุมชนหรือป่าประกง เป็นป่าไม้ขนาดใหญ่ มีพื้นที่ 99 ไร่ มีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม 2. วัดสาธิตาแก้ว มีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์ เป็นที่นับถือและยึดเหนี่ยวจิตใจของคนในหมู่บ้าน 3. สวนป่าไม้พะยุง ที่เกิดจากความสนใจและเห็นโอกาสของการปลูกไม้มีค่า จึงได้ทดลองปลูกไม้พะยุง ในปี พ.ศ.2560 และได้ปลูกเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จนปัจจุบันมีต้นพะยุงกว่า 200 ต้น 4. ในชุมชนยังมีกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การทอผ้าไหม มีจุดเด่นคือมีกิจกรรมที่เกี่ยวกับการทอผ้าครบทุกขั้นตอน จะปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหมเอง และผ้าไหมที่ทอเป็นไหมบ้าน และมีกิจกรรมการแปรรูปผ้าไหม ในชุมชนมีกิจกรรมการแปรรูปผ้าไหมให้เป็นกระเป๋าในรูปแบบต่าง ๆ เป็นกระเป๋าสะพาย กระเป๋าใส่เหรียญ ใส่โทรศัพท์ 5. สวนดอกกระเจียวป่าที่มีความสวยงาม เป็นที่รู้จักและแวะเวียนมาชมของคนทั้งในและนอกชุมชน โดยชาวบ้านเก็บจากในป่า

มาปลูกในบริเวณบ้าน เริ่มต้นจาก 1-2 ต้น ซึ่งขยายพันธุ์เรื่อยมาจนกลายเป็นสวนดอกกระเจียว และขยายไปในพื้นที่ต่าง ๆ ต้นกระเจียวจะออกดอกบานสวยในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคมของทุกปี 6. ในชุมชนยังมีบ้านเกวียนโบราณ มีเกวียนโบราณทั้งหมด 6 เล่ม เจ้าของเกวียนมีแนวความคิดการสะสมอนุรักษ์เนื่องจากเกวียนเป็นสิ่งที่หายากในปัจจุบัน จึงเก็บสะสมจากแหล่งต่าง ๆ เกวียนบางเล่มซื้อมาจากนอกชุมชน บางเล่มซื้อมาประเทศกัมพูชา นำมาเก็บไว้ให้อยู่ในสภาพเดิมที่สามารถใช้งานได้จริง 7) ในชุมชนยังมีกิจกรรมเพื่อสร้างอาชีพและรายได้จากการเลี้ยงหนูฟูก (หนูนา) เพื่อส่งจำหน่ายที่กรุงเทพมหานคร และมีฟาร์มเพาะเห็ดนางฟ้าภูฐานที่เพาะเพื่อจำหน่ายในชุมชน และชุมชนยังมีสิ่งดึงดูดใจที่เป็นวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี ได้แก่ 1) วิถีการเลี้ยงควาย ซึ่งบ้านสวนเป็นชุมชนเล็ก ๆ มีทั้งหมด 106 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 357 คน แต่มีควายมากกว่า 300 ตัว คนในชุมชนมีวิถีชีวิตผูกพันกับควาย 2) ประเพณีประจำท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีเช่นเดือน 3 เป็นประเพณีใหญ่ของชุมชน เป็นประเพณีเช่นไหว้เพื่อให้คนในหมู่บ้านอยู่ร่มเย็นเป็นสุข และประเพณีเช่นเดือน 6 เป็นอีกหนึ่งประเพณีประจำชุมชน เป็นการเช่นไหว้เพื่อประกอบการทำนา ในทั้ง 2 พิธี ชาวบ้านจะจับไก่บ้านตัวผู้มาทำเป็นอาหาร โดยวิธีการนี้และนำไปเป็นเครื่องเช่นไหว้ประกอบพิธี และใช้ไก่เป็นการทำนาย โดยการทำนายจะดูที่คาง ถ้าคางไก่มีลักษณะโค้งสวย จะมีคำทำนายสำหรับเจ้าของไก่ คือ ถ้าเป็นการเช่นเดือน 3 จะทำนายเกี่ยวกับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีตลอดทั้งปี ถ้าเป็นพิธีเช่นเดือน 6 ก็จะเชื่อว่าตนเองจะทำงานได้ดี ได้ข่าวสวย 2) การเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว (A-Accessibilities) การเดินทางเข้าชุมชนยังไม่มีรถสาธารณะให้บริการ แต่เส้นทางคมนาคมสะดวกมีถนนลาดยางและถนนคอนกรีตตลอดเส้นทาง นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ด้วยรถส่วนตัว 3) การบริการที่พัก (A-Accommodation) ชุมชนยังไม่มีบริการที่พักค้างคืนสำหรับนักท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวสามารถพักระหว่างการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ที่ศาลาหมู่บ้าน 4) กิจกรรมการท่องเที่ยว (A-Activities) กิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนที่มีอยู่คือ การชมเกวียนโบราณ การชมดอกกระเจียว การชมกิจกรรมการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม สาวไหม ทอผ้าไหม การเดินป่าและการไหว้พระทำบุญ 5) สิ่งอำนวยความสะดวก (A-Amenities and Facilities) ชุมชนมีระบบไฟฟ้า ประปา การเดินทางภายในหมู่บ้านมีถนนคอนกรีต และมีบริการอินเทอร์เน็ตชุมชน มีบริการอาหารพื้นบ้านจากฝีมือคนในชุมชน มีบริการนำเที่ยวจากเจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่ยังไม่มีการให้บริการนำเที่ยวจากมัคคุเทศก์ท้องถิ่นที่เป็นระบบสินค้าที่ระลึกของชุมชน คือ กระเป๋าผ้าไหม น้ำลูกหม่อน และถึงแม้ในชุมชนยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เช่น ธนาคาร ตู้เอทีเอ็ม โรงพยาบาล บริการซักรีด แต่ชุมชนก็อยู่ห่างจากจุดที่มีสิ่งอำนวยความสะดวก เพียง 10 กิโลเมตรเท่านั้น

ภาพที่ 1-6 สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ประเมินและเปรียบเทียบศักยภาพคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนบริบทชุมชนบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 51-60 ปี สถานภาพสมรส มีระดับการศึกษาประถมศึกษา เป็นผู้ประกอบกร/เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ไม่เคย มีประสบการณ์ในการเข้าร่วมอบรมความรู้ด้านการท่องเที่ยว มีประสบการณ์การมีส่วนร่วม ในการจัดการท่องเที่ยวทุกครั้ง ก่อนการอบรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รู้จักเพียงการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนหลังการอบรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ รู้จักการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ก่อนการอบรมผู้ตอบแบบสอบถามไม่แน่ใจว่าตนเองมีศักยภาพ ในการจัดที่พักรูปแบบโฮมสเตย์ หลังการอบรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีศักยภาพในการ จัดที่พักรูปแบบโฮมสเตย์ ก่อนการอบรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าตนเองมีศักยภาพ ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน หลังการอบรม พบว่า มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 33 คน (คิดเป็น ร้อยละ 94.3) และไม่แน่ใจ จำนวน 2 คน (คิดเป็นร้อยละ 5.7) ก่อนการอบรมผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าการท่องเที่ยวชุมชนมีประโยชน์ หลังการอบรม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีประโยชน์ในระดับที่มากขึ้น

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการ
ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ก่อนและหลังการอบรม ในภาพรวม

ศักยภาพคนในชุมชน เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน	ก่อน			หลัง		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว	2.82	.169	ปานกลาง	4.52	.182	มากที่สุด
การเจ้าหน้าที่	2.45	.178	น้อย	4.05	.221	มาก
การจัดบริการที่พัก	2.81	.232	ปานกลาง	4.49	.148	มาก
การจัดบริการอาหาร	2.67	.142	ปานกลาง	4.31	.205	มาก
การจัดการการเงินและการบัญชี	1.28	.120	น้อยที่สุด	3.85	.150	มาก
การบริหารจัดการองค์กร	2.67	.223	ปานกลาง	3.99	.187	มาก
การตลาดและการประชาสัมพันธ์	2.25	.220	น้อย	3.89	.323	มาก
รวม	2.42	.057	น้อย	4.16	.088	มาก

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในภาพรวม ก่อนการอบรม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.42$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 2.82$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดบริการที่พัก ($\bar{x} = 2.81$) และด้านการจัดบริการอาหาร ตามลำดับ หลังการอบรม พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.16$) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.52$) รองลงมาได้แก่ ด้านการจัดบริการที่พัก ($\bar{x} = 4.49$) และด้านการจัดบริการอาหาร ($\bar{x} = 4.31$) ตามลำดับ

**การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการ
ด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อนและหลังการอบรม จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล**

เมื่อทำการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับมาตรฐานศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนก่อนและหลังการอบรม จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนก่อนและหลังการอบรมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามี 2 ด้านที่แตกต่าง คือ ด้านการจัดบริการอาหาร และด้านการบริหารจัดการองค์กร ส่วนด้านอื่นๆ

ไม่พบความแตกต่าง ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคน ในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หลังการอบรมแตกต่างกัน คือ ด้านการจ้ดนำเที่ยว ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคน ในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวก่อนการอบรม แตกต่างกัน ในด้านการจัดการการเงิน และการบัญชี ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคน ในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวหลังอบรม แตกต่างกัน ด้านการตลาดและการ ประชาสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประเภทสมาชิกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคน ในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวหลังอบรมแตกต่างกันในภาพรวมและแตกต่างกัน ด้านการบริหารจัดการองค์การ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การเข้าร่วมอบรมต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวหลังอบรมแตกต่างกัน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการการเงินและการบัญชี ด้านการบริหารจัดการองค์กร และด้านการตลาด และการประชาสัมพันธ์ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์การมีส่วนร่วมจัดการท่องเที่ยวต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวหลังอบรมแตกต่างกัน คือ ด้านการบริหารจัดการองค์กร ดังข้อมูลในตารางที่ 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานศักยภาพคนในชุมชน เพื่อการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*ก่อนและหลัง*การอบรม

ศักยภาพคน ในชุมชน	การจัด กิจกรรม ท่องเที่ยว	การจัด นำเที่ยว	การ จัดบริการ ที่พัก	การ จัดบริการ อาหาร	การจัดการ การเงิน และการ บัญชี	การบริหาร จัดการ องค์กร	การตลาด และการ ประชาสัมพันธ์	รวม
เพศ								
ก่อน	.0857	.152	.169	.114	.253	.646	.198	.239
หลัง	1.606	.132	.323	2.328*	.164	2.069*	.624	.504
อายุ								
ก่อน	.893	2.362	.363	.148	1.098	1.089	1.605	.095
หลัง	.152	3.502*	1.112	.757	.459	1.689	2.040	.698
สถานภาพ								
ก่อน	2.232	2.287	.728	1.009	5.091*	1.217	.728	.511
หลัง	.434	.144	.686	3.194	.510	.462	.353	.327
การศึกษา								
ก่อน	.181	.991	.220	1.052	.926	.891	.676	.338
หลัง	.560	.678	.455	.266	.993	2.952*	.618	.624

ประเภทสมาชิก								
ก่อน	1.145	.477	.088	.059	.796	.038	.077	.075
หลัง	.813	.437	.367	.653	.113	2.333*	1.748	2.210*
ประสบการณ์								
ก่อน	.672	.287	.693	.048	.238	.507	.944	.039
หลัง	.924	.923	.028	.721	2.261*	2.074*	3.026*	1.776

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ จากการประชุมระดมความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชน กรณีบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์

3.1 ประเด็นศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว บ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์ เป็นหมู่บ้านที่มีแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวกลุ่มสนใจเฉพาะ ควรนำทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีศักยภาพไปพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวและพัฒนากิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวมีศักยภาพด้านการดึงดูดใจมากยิ่งขึ้น

3.2 ประเด็นศักยภาพคนในชุมชน บ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์ มีจุดแข็ง คือ คนในชุมชนมีความเข้มแข็ง มีกระตือรือร้นในการหาความรู้ และมีความสนใจที่จะจัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน แต่ยังขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยต้องพัฒนาความรู้ด้านการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การให้บริการการท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้แก่ การจัดนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ที่พัก อาหาร เป็นต้น ซึ่งจะต้องพัฒนาให้คนในชุมชนมีความรู้ด้านการให้บริการที่พัก บริการอาหารเครื่องดื่ม บริการนำเที่ยวด้วยการฝึกเป็นนักร้องชุมชนหรือผู้นำเที่ยวชุมชน และฝึกให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและเจ้าของทรัพยากรการท่องเที่ยวมีทักษะในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้

3.3 ประเด็นรูปแบบการท่องเที่ยว จากข้อมูลศักยภาพด้านแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านสนวน ตำบลบึง อำเภอสวนรัตน จังหวัดสุรินทร์ พบว่า ชุมชนมีศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว และภายหลังการอบรมให้ความรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวให้คนในชุมชนแล้ว พบว่าคนในชุมชนมีความพร้อมสามารถจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ โดยนำแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวมาออกแบบเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ร่วมกัน ได้แก่ 1) กิจกรรมเดินศึกษาป่าและร่วมปลูกป่าชุมชนเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ 2) กิจกรรมเรียนรู้การปลูกดอกกระเจียว 3) จัดให้มีการใช้เกวียน

โบราณเพื่อเป็นพาหนะสำหรับนักท่องเที่ยว 3) เรียนรู้และทำกิจกรรมเกี่ยวกับการทอผ้าไหม 4) กิจกรรม ทำสินค้าที่ระลึกด้วยตนเองจากผ้าไหม 5) เรียนรู้การปลูกเห็ดนางรมภูฐาน 6) เรียนรู้ การเลี้ยงหนูฟูก 8) ศึกษาป่าพะยูน 9) กิจกรรมเรียนรู้การทำอาหารจากวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น ดอกกระเจียว ลูกหม่อน เห็ดนางรมภูฐาน หนูฟูก ฯลฯ โดยชุมชนสามารถนำกิจกรรมการท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์มาจัดเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ทั้งในลักษณะ 1) โปรแกรม one day trip และ 2) โปรแกรมการท่องเที่ยว 2 วัน 1 คืน โดยมีรายละเอียดตัวอย่างโปรแกรมการท่องเที่ยว ที่ได้จากการประชุมระดมสมองร่วมกันระหว่าง ผู้นำชุมชน คนในชุมชน เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของกิจกรรมการท่องเที่ยวตัวแทนหน่วยงานภาครัฐและนักวิชาการ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

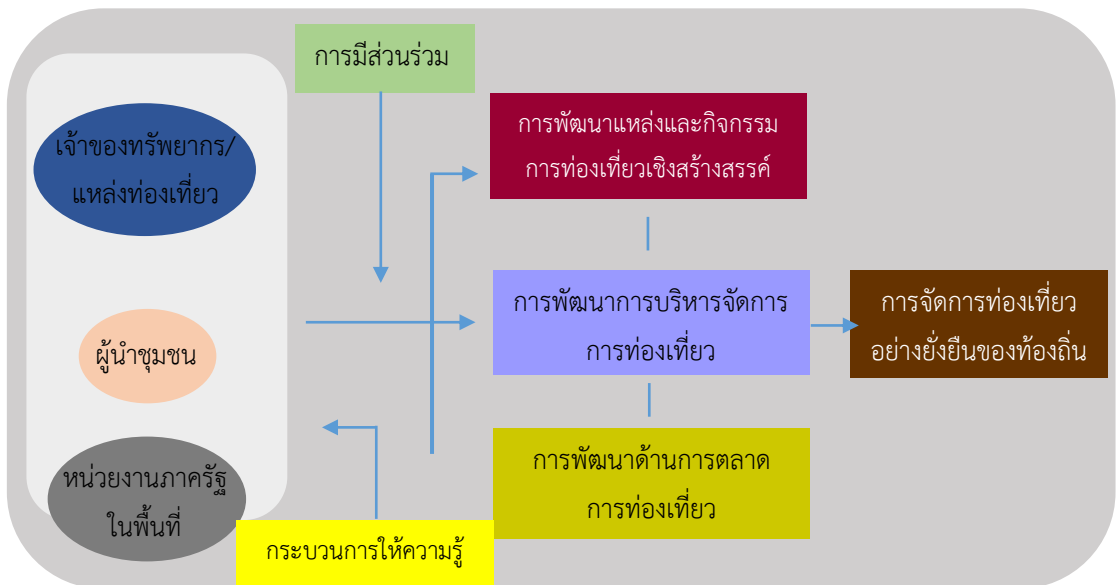
การศึกษาศักยภาพคนในชุมชนในการจัดการด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ พบว่า จะต้องพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว พัฒนาการตลาดการท่องเที่ยว และต้อง ดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน คนในชุมชนและหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Chirinang (2020) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนจะต้องพัฒนา ทั้งทรัพยากรการท่องเที่ยว บุคลากร การตลาดท่องเที่ยว และพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนเป็นอันดับแรก เพราะถือว่าทรัพยากรมนุษย์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด กระบวนการที่เหมาะสมกับการพัฒนาศักยภาพคน คือ การอบรมให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติ สอดคล้องกับ Marchoo and Morasilp (2017) พบว่า แนวทางการพัฒนาทุน มนุษย์เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนควรแบ่งแผนพัฒนาเป็น 3 ระยะ ในระยะสั้นควรมุ่งเน้นการ ฝึกอบรมต่าง ๆ ระยะกลางควรพัฒนาเครือข่ายองค์กรเพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ และระยะยาว ควรสร้างศูนย์ฝึกอบรมและที่สำคัญที่สุดคือการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาทุนมนุษย์ให้เกิด การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยการฝึกอบรมเป็นกระบวนการปรับเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้ และความชำนาญ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน ซึ่งการอบรม ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะต้องจัดการอบรมให้ความรู้ให้เหมาะสมกับ ศักยภาพของคนแต่ละคน แต่ละกลุ่ม เพราะปัจจัยส่วนบุคคลทั้งเพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์ ประเภทของสมาชิกในชุมชน อาจมีผลต่อการเรียนรู้และส่งผลต่อพฤติกรรมหรือวิธีการในการจัดการ ท่องเที่ยวของชุมชนได้ พื้นฐานความรู้ สอดคล้องกับ Rongthong and Thosuwonchinda (2020) พบว่า การที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ตลอดจนนักท่องเที่ยว มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยว และการบริการท่องเที่ยวมีผลกระทบต่อชุมชน ทำให้เกิดการ

เปลี่ยนแปลงในการประกอบอาชีพ รายได้ ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น ในด้านการใช้ภาษา ค่านิยม ความปลอดภัย ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมากและเป็นที่พอใจของทุกฝ่าย เพื่อสามารถพัฒนาเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) ได้ต่อไป โดยรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชนและเป็นกิจกรรมที่ตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน คือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของ Department of Tourism : Ministry of Tourism and Sports (2017) ซึ่งกล่าวว่า การท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ มีโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการมีส่วนร่วมและจากประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้ ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของจุดหมายปลายทางของวันหยุดของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ยังหมายถึงการท่องเที่ยวที่สัมพันธ์ กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชนและเอกลักษณ์ของสถานที่ โดยนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เพื่อสร้างประสบการณ์ตรง ร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรม และมีโอกาสได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับเจ้าของสถานที่ อีกทั้งยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชุมชน และเอกลักษณ์ของสถานที่ ไม่ใช่กิจกรรมที่เน้นรายได้ของชุมชนแต่เป็นกิจกรรมที่เน้นคุณค่าของชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ในการกำหนดแนวทางในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนร่วมกัน ภาครัฐจะมีส่วนในการสนับสนุน ส่งเสริมชุมชนในด้านต่าง ๆ Laohanimit and others (2021) กล่าวว่า การกำหนดนโยบายและบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมความร่วมมือในการทำงานอย่างชัดเจน มีการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนเพื่อเป็นการส่งเสริมและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน จากการมีส่วนร่วมของชุมชน ด้วยการสร้างความตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อชุมชน มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่ (Originality and Bobby of Knowledge)

การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์ เป็นการศึกษากิจการการท่องเที่ยวของบ้านสวน ตำบลบึง อำเภอเขวาสินรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นชุมชนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งถือได้ว่าพื้นที่วิจัยเป็นตัวแทนของชุมชนท่องเที่ยวในจังหวัดสุรินทร์ เพราะส่วนใหญ่ชุมชนจะมีทุนชุมชนที่คล้ายคลึงกัน และทุนชุมชนที่มีอยู่นั้นสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาทุนชุมชนสู่การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้นั้น คือ คนในชุมชนโดยจะต้องมีการพัฒนา

ศักยภาพคนในชุมชนให้มีความรู้พร้อมสำหรับการจัดการท่องเที่ยวให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพที่ 2 การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนเพื่อการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น จังหวัดสุรินทร์

ปัจจัยที่จะนำไปสู่ความสำเร็จและความยั่งยืนในการจัดการท่องเที่ยว คือ การพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวให้มืองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่สมบูรณ์ โดยชุมชนต้องให้ความสำคัญกับการทำการตลาดการท่องเที่ยวโดยการประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเพื่อให้เกิดเป็นภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวชุมชน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดแรงดึงดูดใจในการเข้ามาเที่ยวในชุมชน และการจัดการท่องเที่ยวจะต้องดำเนินการโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนกับคนในชุมชน รวมถึงหน่วยงานภาคีเครือข่ายเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้ มีความสามารถ และมีทักษะในการบริหารจัดการและการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวได้ และควรเพิ่มเติมความรู้ด้านการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

1.2 ชุมชนควรให้ความสำคัญกับการสร้างความร่วมมือกับคนกลุ่มอื่น ๆ ในชุมชน ที่นอกเหนือจากกลุ่มคนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของกิจกรรมท่องเที่ยวหรือผู้ประกอบการ โดยกระบวนการสร้างความเข้าใจเพื่อให้เกิดการยอมรับและส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วม ในทุกกระบวนการ เพื่อให้กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

1.3 หน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงาน การท่องเที่ยวและการกีฬา สมาคมการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ ควรสนับสนุนการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายบอกทาง จากเส้นทางต่าง ๆ มาถึงแหล่งท่องเที่ยว และส่งเสริมด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด การท่องเที่ยว เพื่อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- Armstrong, J.S. and Overton, T.S. (1977). **Estimating Nonresponse Bias in Mail Surveys**. Journal of Marketing Research, 14, 396-402.
- Chirinang, P. (2020). **The Component of Readiness for the Innovative OTOP Community Tourism of the Mahasawat Canal Community, Nakhon Pathom Province**. Local Administration Journal. Volume 13, Issue 1, 2020, pp.47-62. [In Thai]
- Cronbach, L. J. (1970). **Essentials of psychological testing**. 3rd ed. New York: Harper & Row.
- Department of Tourism : Ministry of Tourism and Sports. (2017). **Creative Tourism Destination Management**. Bangkok. [In Thai]
- Laohanimit, K., Intaprom, W. and Siriworasakul, W. (2020). **Intergration Model Of Governmemt and Private Sectors in Tourism Development, Phanom Sarakham District, Chachoengsao Province**. Academic Journal Phranakhon Rajabhat University. Volume 11, Issue 1, 2020, pp.50-66. [In Thai]

- Marchoo, W. and Morasilp, P. (2017). **Human Capital Development for Sustainable Tourism of Phangan Island, Surat Thani.** International Thai Tourism Journal. Volume 13, Issue 2, 2017, pp.81-104. [In Thai]
- Office of The National Economic and Social Development Council. (2017). **The Twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021).** Bangkok. : Prime Minister's Office. [In Thai]
- Rongthong, N. and Thosuwonchinda, V. (2020). **Guidelines for the Development of the Potential Tourism Model, Baan Sa Kla Village Samut Prakarn Province.** Dusit Thani College Journal. Volume 14, Issue 1, 2020, pp.109-129. [In Thai]
- Thepphawan, P. (2011). **Strategic Human Resource Management.** Bangkok: SE-EDUCATION. [In Thai]
- Thinothai, K. and Vinijnaiyapak N. (2020). **Factors Influencing Success of Community Based Tourism: A Case Study of Ban Bang Nam Pueng Community in amutprakarn Province.** Volume 14, Issue 2, 2020, pp.217-234. [In Thai]

